

Gimtinėn grįžusi karininko sesuo parodė, kur reikia kasti

Naivių apylinkėse archeologai kasinėdami rado tik vieną vertingą relikviją – laivinį kovos kirvį. Ir ką gali žinoti, gal būtent šis ginklas tapo talismanu atėties kartoms – Naiviai išaugino tragiško likimo Nepriklausomos Lietuvos kariuomenės generalinio štabo pulkininką K.Dulksnį. Dabar kaimas, iškėlęs šimtus inkilų, skelbia tikėjimą, kad paukščiai visada grįš į laisvą tėvynę.

Gailutė KUDIRKIENĖ

Domėtis praeitimi pastūmėjo radiniai

Kupiškio rajono Naivių kaimo bibliotekininkė Milda Levickienė ruošė virtualiai pamokėlei: ant skaityklos stalo gulėjo spalvotų vilnionių stūlų kamuoliai, žirkės ir trispalvio pynimo rankdarbių pavyzdžiai.

Vėliau ji vaikams parodė, kaip nusipinti tautinės vilnones juostes. Tai puiki puošmena švenčiant Vasario 16-ąją.

Pasak bibliotekininkės, jų bendruomenė labai svarbi ir saimes, ir savo krašto istoriją.

„Baigėme sukurti filmą, montavome jį iš mūsų krašto žmonių pasisakymų apie Lietuvą. Jie patys nusifilmavo ir atsiuntė medžiagą, beliko viską sudėti į vieną“, – sako ji.

Anot pašnekovės, nemenuk po šimtmečiais praeitimi davė prieš tris dešimtmečius vykę archeologiniai kasinėjimai greta Naivių

Prieš kelis dešimtmečius archeologai kasinėjo ir Naivių kaimo apylinkėse. Didelių lobų neaptiko, bet keli radiniai buvo labai vertingi.

esanciam Kerečių piliakalnyje. Juk smagu žinoti, kad gyvenimi istorikai ir kultūristai ne pikoje vietoje, o ten, kur prieš tūkstantmečius jau gyveno mūsų protėviai.

Kai piliakalnyje buvo aptikta gausybė praeities relikvijų, istorikai žvalgė ir Naivių apylinkes. Didelių istorinių lobų čia neaptiko, bet pavieniai radiniai nudžiugino. Šalia Naivių kaimo buvo rastas vertingas

laivinis kovos kirvis, naudotas mažiausiai prieš pusantro tūkstantčio metų.

„Tai reiškia, kad anuometiniai gyventojai mokoje gintis nuo priešų, mokoje atstovėti už savo gentį ir namus“, – didžiujasi bibliotekininkė.

Sušaūdė Butyrkų kalėjime

Valstybinės šventės proga naiviai prisiminė ir jų kaime užaugusį tragiško likimo Nepriklausomos Lietuvos kariuomenės generalinio štabo karinės žvalgybos ir kontržvalgybos pulkininką Konstantiną Dulksnį.

Aukštas karininkas buvo nužudytas pačioje karo pradžioje.

Raudonieji okupantai į mūsų šalį įžengė 1940 metų birželio 14-ąją, o liepos 18 dieną jie jau suėmė K.Dulksnį ir išgabenė jį į Minsko kalėjimą, vėliau – Maskvos. Po metų Butyrkų kalėjime lietuvis karininkas buvo sušaudytas.

Ilgus dešimtmečius apie K.Dulksnį mažai kas prisiminė. Nors Naiviuose tebebuvo išlikę Dulksnių namai, vietiniams kalbėti apie ankstesnius jų šeimininkus būvę pavojinga, mat už bendrystę su partizanais buvo kalinta ir karininko sesuo Adelė Dulksnė.

➔ **Tėvynės sargyboje budėjusiam K.Dulksniui bibliotekoje įrengtas kampe-lis, jame guli užrašyti jį pažinojusių žmonių prisiminimai.**

Istorijos dulkės nupūstos prieš du dešimtmečius, kuomet M.Levickienė ėmė rinkti medžiagą apie iš šios krašto kilusius žymius žmones.

Bibliotekininkė kaiminai vyriausius Naivių gyventojus, atsirado žmonių, prisimenančių ir pulkininką K.Dulksnį, jo šeimininkščius, puoselėtą modernų šeimos ūkį.

Apie kariškį papasakojo senas skaitytojas

Bibliotekininkėle daugiausia žinių suteikė skaitytojas Antanas Šilinis, buvęs Dulksnių kaimynas. Dabar jau jo nebėra gyvo. Su karininku jam ir pačiam buvo tekę bendrauti, o apie visą šeimą nemažai girdėjo iš tėvų ir senelių.

A.Šilinis pasakojo, kad baigęs karybos mokslus K.Dulksnys dar studijavo teisę, po to mokėsi Pranos karo akademijoje. Jis dirbo ir su šeima gyveno Kaune, tačiau nuolat buvudavo ir Naiviuose, daug investavo į tėvų ūkį, pirkto jam modernius žemės ūkio padargus, įsuko statybas, už kurias mokojo pats.

kad išvengtų tarnybos carinėje armijoje, išleido į Ameriką, o 1901 metais gimusiam Kostui bijoti, kad bus paimtas į rekrutus, nebėreikėjo, vaikas tiesiai iš mokyklos suolo išėjo pas partizanus, kovojusius su bolševikais.

Išvadavus tėviskė jis baigė mokyklą ir įstojo į Lietuvos kariuomenę savanoriu. Iš jos buvo išsiųstas į karo mokyklą. Po aukštųjų karybos mokslų vyras sparčiai darė karjerą, be tiesioginių karininko pareigų, dar dėstė Vytauto Didžiojo karo mokykloje.

A.Šilinis pasakojo, kad grįžęs tėviskė karininkas nesidėjo ponu, su visais buvo malonus, paprastas, ir jam yra ranką padavęs.

Kaime buvo kilę įvairiausių šneku, kad galbūt lyg ant mielių keliamas ūkis statomas iš neaiškių pinigų. Vietiniai net kalbėjo, kad aukštas kariškis pralabo po dalyvavimo Klaipėdos krašto įvykiuose, esą galbūt ten per bankus prasuko kažkokį bižnį.

Vėliau istorikai tuos gandus paneigė, atskleidė tiesą: K.Dulksnys buvo paėmęs paskolą ir iš tų pinigų modernizavo tėvoniją, baigęs tarnybą, matyt, ruošėsi grįžti ūkininkauti.

Planus sujaukė sovietų okupacija.

Į kalėjimą išsiuntė ir seserį

Karininko tėvai vienas po kito mirė prieš pat karą.

Kai K.Dulksnį suėmė, jo žmona su 11-mečiu sūnumi Algimantu

Prieškariu tėviskė buvo įrengęs mažutėlį – gamino elektros energiją namui apšviesti.

Važiujojame prie Dulksnių sodybos.

Gyvenamasis namas išlikęs toks, kaip pulkininko laikais, ant jo Lietuvos šimtmečio proga pritvirtinta ir atidengta atminimo lentelė.

Jaunos šalies sargyboje net 20 metų stovėjusio karininko tėvoni-jai tik namas ir mena, kitų buvusių ūkio pastatų nė ženklo, jie buvo atimti ir atiduoti kolūkiui.

Namas dabar priklauso jį išsigijusiems žmonėms, karininko palikuoniam jį jį nepretendavo.

Iš mokyklos suolo – į partizanus A.Šilinio papasakota ir bibliotekininkės užrašyta Dulksnių šeimos istorija skausminga.

K.Dulksnys, saviškių vadintas Kostu, turėjo brolį Joną ir seserį Adelę. Tėvas vyresnįjį sūnų Joną,

sprogdino. Vieni nepasidavė gyvi, nusišovė, Adelę ištempė iš susprogdinto bunkerio ir išsiuntė į kalėjimą.

Po Stalino mirties, kai moteris atgavo laisvę, pasakojama, kad kaime buvo pasidžiūsi du kartus. Pirmą kartą – naktį. Kolūkio sargas ją pastebėjo mechanizacijos dirbtuvių kieme, prie buvusio savo ūkinio pastato pamato kažką kasant. Sargas tuoj pakvietė partijos sekretorių. Ir nieko neįvyko, visi išsikirstė kas sau. Netrukus pasiklodo gandas, kad Adelę partinį veikėją užlaupė pasidaliusį tuo, ką išsikastė. Tik niekas nežino, kaip ten buvo iš tikrųjų.

Apie 1960-uosius ji dar kartą buvo atvykusi į gimtinę, aplankė kaimynę ir parodė vietą buvusiam savo darželyje, kur užkasta dėžė alkoholio. Prie jos akių tą dėžę kaimynai ir atkasė. Daugiau ji čia kojos nekelė, gyveno ir mirė Panevėžyje.

1993 metais iš Amerikos į Lietuvą buvo atskridęs K.Dulksnio sūnus Algimantas, jis aplankė sodybą Naiviuose, bet teisių į tėvo nuosavybę nepareikšė. Jis mirė 2008 metais, dukros liko gyventi Amerikoje.

Pavasariais net pušis pragysta

Tėvynės sargyboje budėjusiam K.Dulksniui dabar Naivių bibliotekoje yra įrengtas atminimo kampe-lis. Jame guli užrašyti jį pažinojusių vietinių žmonių prisiminimai ir senovinės nuotraukos iš gyvenimo

pabėgo į Svediją, paskui persikėlė gyventi į Ameriką.

Namuose liko viena sesuo Adelė su sūneliu.

Pokariu antrame namo aukšte Adelę glaudė partizanus. Po to, kai iš Dulksnių namo balkono buvo nušautas Skapiškio skrebas, užgriuvo milicija. Tuomet sleptuvėje buvęs partizanas vieną milicininką nušovė, kitas pabėgo.

Is namų teko bėgti ir Adelei. Mažametį sūnų ji paslėpė pas pažįstamus, o pati prisiglaudė bunkerioje pas partizanus.

Visas bėgęs turtas iš karto buvo konfiskuotas. Iš pradžių į namą įkeli mokykla ir paštas, o paskui kolūkio mechanizacijos dirbtuvių kontora, apgyvendintas partijos sekretorius.

Partizanų bunkerį susekė, jį

Bibliotekininkė M.Levickienė garbus amžiaus skaitytojai papasakojo įdomių istorijų įvyki, o ji viską užrašė.

tarpukario Lietuvoje.

„Minint Valstybės atkūrimo dieną prisimenam ir iš mūsų kaimo kilusį karininką, tarnavusį jaunos Lietuvos labui“, – sako bibliotekininkė.

Prieš trejus metus šalies atkūrimo šimtmetį Naiviai pažymėjo išskirtinai – žmonės patys padarė ir iškėlė šimtą inkilų.

„Prisidėjo kiekvienas kiemas, kas po du, kas po dešimt padarė“, – prisimena moteris.

Kai kuriuos inkilus meistrai ir nuspalvino.

Daugiausia inkilų naiviai sukabinę senesnių įkurtame Tūkstantmečio parke, o likusius kabinė ant medžių savose kiemuose.

Net 7 inkilus M.Levickienė sukėlė į savo kiemo pusį. Kai kas sakė, kad tokiam medyje paukščiai nesikurs, bet sparnuočiai greit naujus namus aptiko, dabar kiekvieną pavasarį susikrausto ir vaikus perli.

Pavasariais pušis pragysta, nes visus inkilus užima balseinai sparnuočiai.

Lietuvos šimtmečiui naiviai padarė ir į medžius sukėlė šimtą inkilų.

Dulksnių sodybos giminaičiai neatšiemė, joje dabar gyvena svetimi žmonės.

Ant aukšto kariškio namo neseniai pritvirtinta atminimo lentelė.

A.Sveinso nuotr.